

מיוחד, סימן לחשיבות: כתנת פסים (בר' לו, ג) – שעשה יעקב ליוסף; וכן: וְעָלְיָה כְּתָנֶת פָּסִים כִּי כֵן תִּלְבָּשֶׁן בְּנוֹת־הַמֶּלֶךְ הַבְּתוּלָה מַעֲלִים (שמ"ב יג, יח). ובהשאלה: וְהִלְבַּשְׁתִּיו כְּתָנֶתָךְ (יש' כב, כא) – אעביר את שלטונך אליו.

על צורות המילה בלשונות המזרח התיכון ר' פנחס, VT 198-196, 12 וכן לנדסברגר, JCS 158, 21 (אגרייתית ktn); לעץ, פלורה ב, 210 גזור מ-כתן (פשתן); ור' קוטשר, מילים ותולדותיהן, 98-97: השם ציין בתחילה חולצת פשתים; כתן = פשתה (באכדית, בערבית, בארמית, בחבשית; ור' תרגום אונקלוס לשם ט, לא והפשתה = וכיתנא). על העדר הבידול בין התנועות o-u ר' בספרי הדקדוק (כגון, ברגשטרסר I, 27b/151).

כְּתָנָה, נִסְמָרָה; כְּתָנָה; רִבִּים: כְּתָפוֹת, נִסְמָרָה; כְּתָפִי, כְּתָפוֹת (לשון נקבה, כגון: יח' כט, יח) 1. מקום חיבור הזרועות לגוף, קצה השכם, כגון: כְּתָפִי מִשְׁכָּמָה תְּפוֹל // וְאֶזְרְעִי מִקְּנָה תִּשְׁבֵּר (איוב לא, כב); גַּם שֶׁל בְּעָלִי חַיִּים, כגון: כָּל־נִתַּח טוֹב יִרְךְ וְכָתֶף (יח' כד, ד) – במשל על בני ישראל; בְּצַד וּבְכָתֶף תִּהְדָּפוּ (יח' לד, כא). נושאים עליה משא, כגון: מִשָּׂא בְּכָתֶף (דה"ב לה, ג); ויִשָּׂאוּ ... בְּכָתֶפָם בְּמִטּוֹת עֲלֵיהֶם (דה"א טו, טו); וְהִבִּיאוּ בְּנֵיךְ בַּחֲצֵן // וּבְנִתְךָ עַל־כְּתָף תִּנְשָׂאנָה (יש' מט, כב); וכן על כְּתָפִי בְּעָלִי חַיִּים: יִשָּׂאוּ עַל־כְּתָף עֲרִים // וְעַל־דִּבְשֶׁת גָּמְלִים (יש' לו, ו); "נָתַן כְּתָף סוֹרֶרֶת" – הִמְרָה, לֹא נִכְנַע, סִירֵּב; ויִמָּאֲנוּ לְהִקְשִׁיב // ויִתְּנוּ כְּתָף סִרְרָתָה // וְאֶזְנֵיהֶם הִכְבִּידוּ מִשְׁמוֹעַ (זכ' ז, יא); ויִתְּנוּ כְּתָף סוֹרֶרֶת // וְעָרְפָם הִקְשׁוּ // וְלֹא שָׁמְעוּ (נחמ' ט, כט); נושאים עליה כלי נשק: וְכִידוֹן ... בֵּין כְּתָפָיו (שמ"א יז, ו) – על גבו; אֶהְרֵן נָשָׂא אֶת שְׁתֵּי אֲבָנֵי הַשּׁוֹהֵם עַל רִצְעוֹת הָאֶפֶד שְׁעַל כְּתָפָיו; וְנָשָׂא ... עַל־שְׁתֵּי כְּתָפָיו לִזְכֹּרֶן (שמ' כח, יב). 2. רצועה שעל הכתפיים, של האפוד: שְׁתֵּי כְּתָפֶיךָ חִבְּרָתָהּ יִהְיֶה־לוֹ (שמ' כח, ז). 3. קצה של דבר, כגון של המכונה במקדש שלמה: הַכְּתָפֶת יִצְקוֹת (מל"א ז, ל); קצה, צד של בית, של שטח, כגון של חצר המשכן: וַחֲמִשׁ עֶשְׂרֵה אֲמָה קָלְעִים לְכָתֶף (שמ' כז, יד); של מקדש שלמה, כגון: אֶל־כְּתָף הַבַּיִת הַיְּמָנִית (מל"א ו, ח); ושל מקדש יחזקאל: וְהַמִּים יִרְדּוּ מִתַּחַת מִכְתָּף הַבַּיִת הַיְּמָנִית מִגֹּב לְמִזְבֵּחַ (יח' מז, א); וכן: לְכָתֶף הַשָּׂעַר (יח' מ, מא); אֶל־כְּתָפֹת הָאוֹלָם (יח' מא, כו) – במקדש יחזקאל; בְּצִיּוֹן גָּבֹל, כגון: כְּתָף יָם כִּינֶרֶת; ויִרְדּוּ הַגְּבֹל וּמִקְהָ

II פתים מבניו של יוון בן יפת, כגון: וּבְנֵי יוֹן אֱלִישָׁה וְתַרְשִׁישׁ כְּתִים וְדָגָנִים (בר' י, ד).

כְּתִית שְׁחֹק (נאמר על שמן בלבד), כגון: שְׁמֵן זֵיתֹן כְּתִית לְמָאוֹר (שמ' כז, כ).

כְּתִל* קיר של בית: הִנֵּה־זֶה עוֹמֵד אַחֵר כְּתִלָּנוּ (שה"ש ב, ט). ❖

המילה שיחיד בלשון חכמים, וכאן ייתכן שהיא ארמזים. לדעת קלסו, הקרימיקה, 88 היה עשוי מאבן או מלכבים.

כְּתִלִּישׁ עיר בשפלת יהודה: וְכַבּוֹן וְלַחְמָס וְכְתִלִּישׁ (יהוש' טו, מ). ❖

כְּתָם נפעל: נעשה כְּתָם שאי אפשר להסירו; נאמר בהשאלה על עוון: כִּי אֶם־תִּכְבְּסִי בְּנִתְךָ וְתִכְרִי־לָךְ בְּרִית נָתַתְּ עֲוֹנָךְ לִפְנֵי (יר' ב, כב). ❖

כְּתָם, כְּתָם זהב, כגון: נָזַם זָהָב וְחִלִּי־כְתָם (מש' כה, יב); זָהָב // כְּתָם טוֹב: אֵיכָה יוֹעַם זָהָב לִשְׁנֵי הַכְּתָם הַטוֹב (איכה ד, א); אֶם־שָׁמְתִי זָהָב כְּסִלִּי וְלַכְתָּם אֲמַרְתִּי מִבְּטָחִי (איוב לא, כד); פִּטְרַת כוֹש // כְּתָם טָהוֹר: לֹא־יִעָרְכָנָה פִּטְרַת־כּוֹשׁ בְּכָתָם טָהוֹר לֹא תִסָּלֶה (איוב כח, יט); כְּתָם פִּז: רֹאשׁוֹ כְּתָם פִּז (שה"ש ה, יא); פִּז // כְּתָם אוֹפִיר: אוֹקִיר אָנוּשׁ מִפִּז וְאָדָם מִכְתָּם אוֹפִיר (יש' יג, יב) – זָהָב שְׁהוּבָא מאופיר; יָקִרוֹת // כְּתָם אוֹפִיר: בְּנוֹת מְלָכִים בִּיקְרוֹתֶיךָ נִצְבָּה שְׁגַל לִימִינֶךָ בְּכָתָם אוֹפִיר (תה' מה, י); בְּכָתָם אוֹפִיר // בִּשְׁהֶם יָקָר וְסָפִיר (איוב כח, טז); בְּכָתָם אוֹפִז (דנ' י, ה); וְלַכְתָּם אֲמַרְתִּי מִבְּטָחִי (איוב לא, כד) – ע' אוֹפִז. ❖

למכדין, JAOS 152, 73 סוֹכַר ש"כְּתָם" בעברית ו-ktm.t = זָהָב, בְּמַצִּית, שְׁאוּלִים מְשׁוּמְרִית kù-dim דרך האכדית kutimmu – צוּרָה זָהָב וְכֶסֶף, אֶךְ גִּיר דְּרִיּוֹר, סִפְר בְּרִתּוֹלֵט, 145 גִּזּוֹר מִכָּסֶּם – צִמָּח לְצַבִּיעַת הַשְּׁעֵרוֹת לַשְּׁחֹר, וְהִשׁ "כְּתָם", לְכָל, בְּלִשׁוֹן חֲכָמִים.

כְּתָנֶת, כְּתָנֶת; רִבִּים: כְּתָנוֹת; כְּתָנֶת; נִסְמָרָה; כְּתָנוֹת לְבוּשׁ לְעוֹר הַגּוֹף, כגון: כְּתָנוֹת עוֹר וְלִבְשָׁם (בר' ג, כא) – תַּרְגוּם אוֹנֵקְלוֹס: לְבוּשִׁין דִּיקָר עַל מִשָּׁה בְּסֶרְהוֹן, כְּלוּמַר לְבוּשִׁי כְּבוֹד עַל עוֹר בְּשָׂרִי; מִבְּגָדֵי אֶהְרֵן: כְּתָנֶת־בָּד (וי' טז, ד); וְיַעֲשֻׂהוּ אֶת־הַכְּתָנֶת שֶׁשׁ (שמ' לט, כז); וְכֵן מִבְּגָדֵי בְּנֵי אֶהְרֵן: וְלִבְנֵי אֶהְרֵן תַּעֲשֶׂה כְּתָנֶת (שמ' כח, מ); לְבוּשׁ